

A SEPSISZENTGYÖRGYI MÚZEUM 90 ÉVES

Az 1969-es év, amikor a Sepsiszentgyörgyi Múzeum fennállásának a 90. évét ünnepli, dolgozó népünk életében nagy jelentőségű. Ebben az évben tartotta az RKP X. kongresszusát és megünnepeztük hazánk fasiszta iga alól való felszabadulásának negyedszázados évfordulóját. Az RKP X. kongresszusának határozatai és irányelvei anyagi és szellemi jólétünk további emelkedését, s a szocialista demokrácia elveinek megfelelően nemzetiségre való tekintet nélkül, mindnyájunk számára egyforma részvételt biztosít a közügyek vezetésében.

90 év munkájának, lankadatlan fáradozásának, sikereinek és balsikereinek távlata nem lehet csak múltba néző, hanem a mai körülményekhez mérten útmutatónak is kell lennie. Még itt és ma kell gondolkodnunk és felkészülnünk a százéves évfordulóra. Nézzünk bátran szembe azokkal a feladatokkal, melyeket a szocializmust építő hazánk állít eléink. A román nép és az együlttélő nemzetiségek egységes erőfeszítésében tevékenyen akarunk résztvenni és hozni azt a magunk arculatát, amellyel színesebbé, gazdagabbá tesszük virágzó hazánk művelődési életét. A székely történelem és művelődés fokozottabb és jól megszervezett kutatását nem végezheti el helyettünk senki más. Ránk s nem utolsó sorban a sepsiszentgyörgyi Múzeumra hárul e feladat, mert csakis így lehet szerves és elválaszthatatlan része a hazai magyarság múltja és művelődése a Románia Szocialista Köztársaság történetének és mai művelődési életének. Tudatában kell lennünk annak is, hogy szocialista építésünk magasztos céljait szolgálva szent kötelességünk ápolni és továbbfejleszteni a román nép és együlttélő nemzetiségek baráti egységét. Merjünk tehát tenni, s dolgozzunk úgy, hogy a ráánkvaró feladatok mércéjét megültsük. Szívvel kívánom, hogy a sepsiszentgyörgyi Múzeum új erővel s fokozódó bátorsággal induljon el százéves fennállásának évfordulója felé.

DEMÉNY LAJOS

a „N. Jorga” Történeti Intézet munkatársa.

Az elmúlt 25 év alatt a múzeum jelentősen fejlődött s ezt a fejlődést csak úgy tudjuk felmérni, ha áttekintjük röviden a múzeum történetét.

1879-ben 90 évvel ezelőtt özv. Cserei Jánosné a birtokában lévő, mintegy 8779 darabot kitevő múzeumi gyűjteményét Háromszék, Csík és Udvarhely megyék lakosságának ajándékozta. Ezzel megvetette a Székely Nemzeti Múzeum alapját, melyet először a volt sepsiszentgyörgyi Székely Mikó kollégium, a jelenlegi 1. sz. Líceum négy termében helyeztek el. A múzeumi gyűjtemény gondozását először, mint múzeumőr Vasadi Nagy Gyula látta el, aki a múzeum alapításának egyik leglelkesebb sugalmazója volt. Korai halála után választott múzeumőrök töltötték be ezt a tisztséget. Ezek között Dr. Nagy Géza munkássága volt a legjelentősebb. Dr. Nagy Gézának, 1891-ben Budapestre a Nemzeti Múzeumhoz való távozása után a múzeum és a Mikó kollégium között létrejött szerződés értelmében, a múzeumóri tisztséget a Kollégium tanárai látták el minden javadalmazás nélkül. A múzeumőr-tanárok közül Domján István, Dr. László Ferenc és Csutak Vilmos munkássága hagyott mély nyomokat a múzeum történetében. Dr. László Ferenc és Csutak Vilmos igazgató-őrök alatt épült 1911—1912-ben a Koós Károly tervezte monumentális épület, mely magába foglalja a múzeumi gyűjteményeket. Ez alkalommal köszöntjük a múzeum részéről Koós Károlyt, aki ebben az évben töltötte be 85. évét. Kívánunk neki jó egészséget és további munkabírást.

Az első világháború alatt a múzeum épületében katonai kórház volt. Ezért csak a háború befejezte után, 1920-ban lehetett a gyűjteményeket berendezni s a nagyközönség számára megnyitani a következő osztályokat: könyvtár és levéltár, régészeti és éremtani gyűjtemény, néprajzi, képzőművészeti és természetrajzi osztály.

Dr. László Ferenc 1925-ben meghalt s Csutak Vilmos egyedül vezette a múzeumot 1936-ban bekövetkezett haláláig. A saját épülettel és gazdag gyűjteménnyel rendelkező múzeum bekapcsolódott az ország tudományos életébe. Dr. László Ferenc erösi ásatásai a múzeum nevét az ország határain kívül is ismertté tették. V. Pírvan, a nagy román régész, László Ferenc 1925 évi ásatásai számára pénzalapot biztosít s ez évben történt halála alkalmával az erösi ásatásról szóló dolgozatát közli a Dacia folyóiratban s érdemeit méltatja. Grigore Antipa, a nagynevű román természettudós is elismerően nyilatkozik a múzeum munkásságáról s gyűjteményeinek a gazdaságáról. 1929-ben a múzeum megünnepli 50 éves fennállását s egy Emlékkönyvet ad ki, melyet Csutak Vilmos szerkeszt. Csutak Vilmos hirtelen halála után a múzeum őrei, Dr. Konsza Samu, Gödri Ferenc, Dr. Debreczi Sándor, valamint Fadgyas Anna titkár, az igazgató-választmány felügyelete alatt, intézik a múzeum ügyeit. 1938-ban Herepei János kerül a múzeum élére s mint igazgató működik 1944 őszéig. A háború alatt a múzeum anyagának egy részét elszállítják, s ez megsemmisül.

Hazánk felszabdulása a múzeum életében új korszakot jelent. A város demokratikus vezetősége új igazgató-választmányt hoz létre haladó szellemű munkásokból és értelmiségiekből, s a múzeum élére állítja Dr.

Lőrincz Albert ügyvédet. Az igazgató-választmány elnöke Kisgyörgy Tamás lesz, aki ebben a minőségében mindig szem előtt tartotta a múzeum fejlődését. 1945 őszén Dr. Lőrincz Albert helyébe az igazgató-választmány Szabédi Székely László író és Székely Zoltánt igazgató-öröknek választja. 1947-ben Szabédit a kolozsvári Bolyai Egyetem meghívja magyar nyelvi tanszékére s Székely Zoltán egyedül marad mint igazgató.

Az önálló jogi személyiségként működő és adományokból tengődő intézet 1949-ben állami segílyt kap, majd véglegesen állami intézménynyé válik. Az önkéntesen dolgozó tanárok helyébe fizetett tudományos alkalmazottak kerülnek, s a múzeum számára megfelelő költségvetést biztosít a megye. A régi elrendezése a gyűjteményeknek nem felelt meg a követelményeknek s a múzeum 100.000 lejt kapott általános javításokra. Az átalakítások után a marxista-leninista szellemben készült tematika alapján a gyűjteményeket a múzeum munkakollektívája átrendezte. A népnevelő munkán kívül a tudományos kutatások is az Akadémia Régészeti Intézetének irányításával nagy lendületet vettek. Ezeknek a célja az volt, hogy egyrészt gyarapítsa a múzeumi gyűjtemények anyagát, másrészt feltárja vidékünk történeti múltjának ismeretlen korszakait s megmentse veszendő népi kultúránk emlékeit.

A természettudományi részleg negyedkori őslénytani kutatásai, melyeket a bukaresti Barlangkutató Intézettel karöltve végzett, sok értékes lelettel gazdagította a múzeumot. Néprajzi téren a kutatások inkább a tárgyi néprajz körére szorítkoznak s így sok néprajzi tárgyat sikerült megmenteni az elkallódástól. A képzőművészeti tárló a jelenkori festők sok értékes munkájával gyarapodott. A régészeti osztály a múlt hagyományait követve működési körét időben kiszélesítette: hazánk történetének minden korszakával foglalkozott a legrégibb időktől kezdve egész a hűbéri állam kialakulásáig. E téren a legjelentősebb eredmények a következők: Az 1949-es lécfalvi ásítás tisztázta, hogy hazánk területén az erősdi műveltséget megelőzően még más műveltségek is léteztek a csiszolt

Szavakban kifejezni alig, inkább érezni, átérezni tudjuk ez ünnepi pillanatok magasztosságát. Örömmel kapcsolódunk ezért mi is azoknak táborához, akik ezen az ünnepségen őszinte üdvözlőket juttatják kifejezésre. A magunk részéről a sepsiszentgyörgyi Múzeum munkaközösségétől ez alkalommal nem kérhetünk mást csak azt, hogy az elődök példamutatása nyomán továbbra is álljanak töretlenül nagyszerű korunk tudományos követelményeinek szolgálatában, maradjanak hűségesek népi kultúránk hagyományainak ápolásában, művelődési értékeink megőrzésében és azok értékesítésében.

Dr. MOLNÁR ISTVÁN
a Székelykeresztúri Múzeum igazgatója

kőkorszakban. Új, ismeretlen kulturák hordozóinak a települései kerültek elő Zabolán és Csíksomortánban. A kora vaskor eddig ismert legrégebbi szintjét sikerült megállapítani Rétyen, Csernáton pedig hazánk területén a vas feldolgozására szolgáltatott fontos adatot. A sepsiszentgyörgyi szkita sír az erdélyi szkita kérdést új megvilágításba helyezi. Székelykeresztur, Csernáton és Kovászna dáki települései a dákok anyagi műveltségének időszaki besorolására új adatokkal szolgáltak. A szörcei, petőfalvi dáki kincsek a dákok fémművességének magas fokát bizonyítják. Az énlaki, sóváradi, továbbá az oltszemi római tábor a római hódítás korára s a dáki nép rómaiak alatti továbbélésére vonatkozólag új adatokat szolgáltatott. A rétyi és a sepsiszentgyörgyi ásatások a maroszentannai műveltség III—IV. századi hordozóinak településeit hozták felszínre. A korahúbérkor századai jóformán ismeretlenek voltak. A sepsiszentgyörgyi múzeum tárta fel a kereszturi múzeummal karöltve az Olt, valamint a Küküllők völgyében az első VI—VIII. századi településeket, Csernátonban, Kézdipolyánban, Bözödön, Székelyszálláson, Fiátfalván és Székelykereszturon. A IX—XI. századra vonatkozólag a petőfalvi, zabolai temetőkből és a csernátoni településen végzett ásatások bírnak jelentőséggel.

Mindezek azt bizonyítják, hogy a múzeum tudományos kutató munkája széles skálán mozog s fontos adatokat szolgáltatott hazánk történelmének sok homályos kérdésének a megvilágításához. Az elért eredmények bel- és külföldi szakfolyóiratokban, valamint a múzeum által kiadott kiadványokban jelentek meg. A hamburgi, római és a prágai régészeti nemzetközi kongresszuson tanulmányokkal szerepelt. A most megjelent két kiadványunk Sepsiszentgyörgy város építészeti emlékei és az Aluta I. kötete a múzeum népszerűsítő és tudományos munkájáról adnak képet.

A múzeum munkaközössége munkájának legnagyobb elismerését, azokban a sorokban látja, melyeket az 1967. évi párt- és állami küldöttség múzeumi látogatása alkalmával pártunk Központi Bizottságának főtitkára Nicolae Ceaușescu elvtárs a múzeum látogatókönyvébe beírt: „Nagy érdeklődéssel tekintettem meg a sepsiszentgyörgyi Tartományi múzeumot, mely őseink, a román és a magyar nép, melyek ezen a vidéken századok óta együtt élnek, gazdag, kulturális, társadalmi és szellemi tárházának képét mutatja be.

A szép régészeti, néprajzi és népművészeti gyűjtemények a hazafias nevelés egyik legfontosabb eszközét képezik. Jókívánságunkat fejezzük ki e kulturális intézmény közösségének és újabb sikereket kívánunk további munkájukban“.

Ezek a sorok pártunknak a nemzeti kérdésben megvalósított marxista-leninista felfogását és hazánkban a szocialista demokrácia kiszélesítését tükrözik.

Az elmondottakból világosan kitűnik, hogy népi demokratikus rendszerünk alatt a múzeum nagy átalakuláson ment keresztül. Tudományos kutató intézetté fejlődött.

Hazánk új közigazgatási felosztása révén a múzeum előtt új távlatok nyíltak meg. Sepsiszentgyörgy Kovászna megye székhelye lett, a

párt és az állami szervek figyelme fokozottabb mértékben irányult a múzeum felé. Ezt bizonyítja a központi fűtés bevezetésének a megkezdése, a múzeum személyzete 9-ről 20 személyre való emelése, Kisbaconban a Benedek Elek emlékház, Kézdivásárhelyen pedig a múzeumnak alosztálya létesült Gábor Áron, céhtörténeti kiállítással. Ezek mint a múzeum szekciói működnek s megvalósulásuk annak a messzemenő segítségnek köszönhető, amelyet pártunk a román nép és az együtt lakó nemzetiségek haladó kulturális értékeinek ápolásáért és megőrzéséért tesz. A tudományos kutatásokra még soha nem kapott a múzeum olyan pénzügyi alapot, mint ebben az évben. Ez ünnepi alkalommal fejezem ki a múzeum nevében Kovászna megyei pártbizottságnak, a megyei Végrehajtó bizottságnak, a művelődési bizottságnak, s megyénk első titkárának Király Károly elvtársnak köszönetemet azért a megértésért és támogatásért, amivel a múzeum s annak személyzete iránt viseltetek. A múzeum minden egyes dolgozója tudja, hogy mivel tartozik a pártnak, hazánknak, népünknek s ünnepélyesen fogadjuk, hogy továbbra is munkánkat úgy fogjuk végezni, hogy még jobban elmélyítsük a román nép és az együtt lakó nemzetiségek testvériségét s hozzájáruljunk hazánkban Románia Szocialista Köztársaságban, a X. pártkongresszus által kitűzött magasztos program teljesítéséhez a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom felépítéséhez.

SZÉKELY ZOLTÁN

Számot vetettünk azzal, hogy hosszú és nehéz volt az az út, amely e mai felemelő ünnepséggig vezetett. Sok nemes áldozat, még több lemondás övezte azok életét, akik magukról sokszor megfeledkezve csak a közösség ügyének szolgálatán fáradoztak. Az eredmény azonban őket igazolta. A Sepsiszentgyörgyi Múzeum elismert helyet vívott ki magának. Becsülettel teljesítette azt a feladatot, amely a mindenkori népi értékek összegyűjtésében, megmentésében az ősök hagyatéka szerint ráhárult és amit ma is jogosan követel meg tőle a dolgozó nép. Ugyeszeretettel kutatta e Székelyföld történeti múltjának nehéz századait, e vidék őstörténetének évezredeit.

JÁNOS PÁL

